

Financira
Europska unija
NextGenerationEU

Projekt HEIP, 380-01-02-23-41

IZIDOR KRŠNJAVI I ZAKON O PUČKOM ŠKOLSTVU IZ 1888. GODINE

Dr. sc. Vlasta Švoger

Hrvatski institut za povijest, Zagreb

VII. Kongres hrvatskih povjesničara

Osijek, 25. – 28. 9. 2024.

Uvod

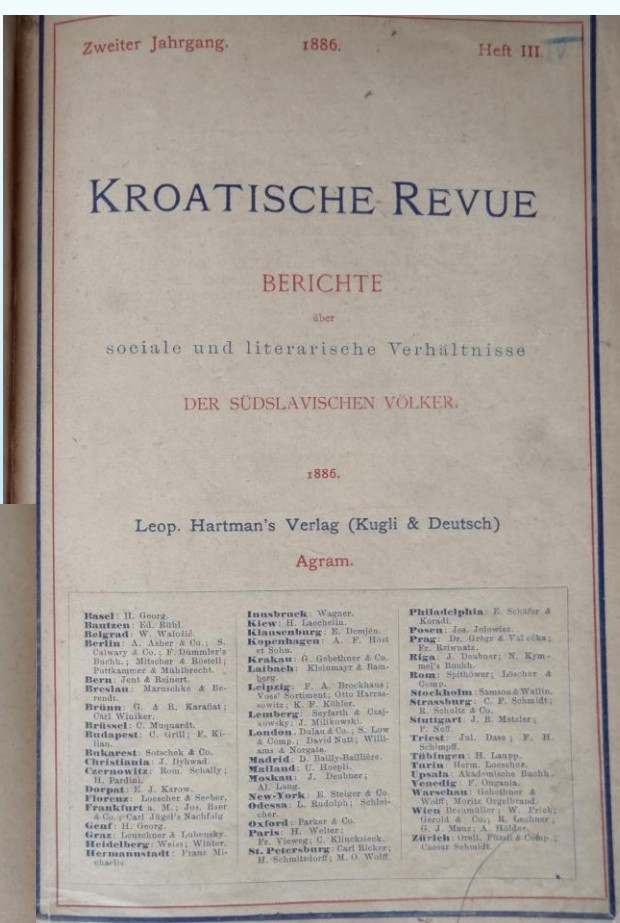
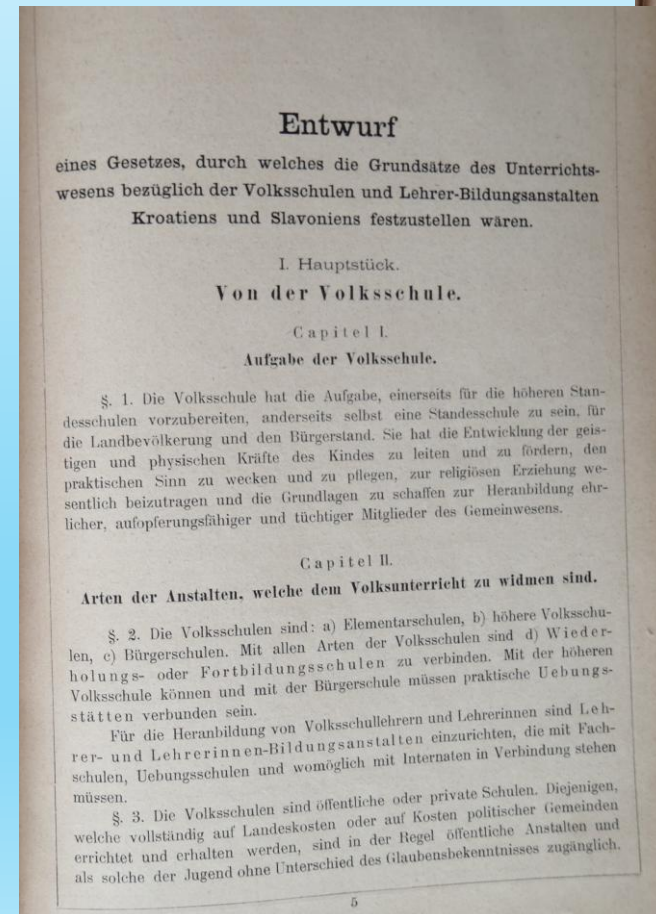
- Analiza zakonskog prijedloga o pučkom školstvu Izidora Kršnjavog iz 1886. godine
- Objavljen u časopisu *Kroatische Revue*, br. 3.
- Uloga I. Kršnjavog u donošenju novog zakona o osnovnom školstvu 1888. godine
- Nakon sjedinjenja Vojne krajine s civilnom Hrvatskom potreban novi zakon o pučkome školstvu

Vlaho Bukovac, *Iso Kršnjavi*,
(1895.)

Kršnjavi – prijedlog zakona, 1886.

- *Entwurf eines Gesetzes, durch welches die Grundsätze des Unterrichtswesens bezüglich der Volksschulen und Lehrer-Bildungsanstalten Kroatiens und Slavoniens festzustellen wären*
- Izvorišta:
 - mađarski zakon o pučkom školstvu (1868.)
 - austrijski zakon o pučkom školstvu (1869.)
 - Mažuranićev školski zakon (1874.)
 - zakon o pučkom školstvu u Vojnoj krajini (1871.)

Kršnjavi – prijedlog zakona, 1886.

- Zadaća pučke škole: odgojna, obrazovna, praktična
- Pučke škole – priprema za nastavak školovanja i staleške škole za niže slojeve
- Tri tipa pučkih škola: elementarne
 - više pučke škole
 - građanske škole
- Javne i privatne škole, (javne) konfesionalne škole
- Pučka škola besplatna i obvezna za svu djecu od 7. do 18. god.
- Kazne za roditelje koji ne šalju djecu redovito u školu
- Privatno školovanje uz obvezu polaganja ispita na javnoj školi

Kršnjavi – prijedlog zakona, 1886.

- Uz svaku školu stan za učitelja, zdenac, školski vrt, igralište
- Obvezna nastavna pomagala: globus, zemljovidi, zidne tablice, slike iz prirodnog svijeta
- Oprema za strukovnu nastavu
- Nastavni jezik: „hrvatski ili srpski jezik”
- Smanjenje broja nastavnih predmeta u elementarnoj pučkoj školi
- Obvezni predmeti: vjeronauk, nastavni jezik, računanje, krasopis, crtanje, pjevanje, tjelovježba za dječake, praktične vježbe iz kućanskih poslova
- Mogu se osnovati i ustanove za odgoj i obrazovanje predškolske djece

Kršnjavi – prijedlog zakona, 1886.

- Viša pučka škola – četverogodišnja elementarna škola + 2 god. stručnih tečajeva
- U sjedištima okruga i većim mjestima
- Najviše 20 sati teorijske nastave tjedno + 4 sata praktične nastave svaki dan
- Građanska škola – viša pučka škola povezana sa strukovnom školom; traje 2 godine
- U sjedištima županija i gradovima s više od 5000 stanovnika
- Konfesionalne i privatne škole – isti standardi kao za javne škole
- Ako konfesionalne škole dobivaju financ. pomoć države moraju primiti i djecu druge vjere

Kršnjavi – prijedlog zakona, 1886.

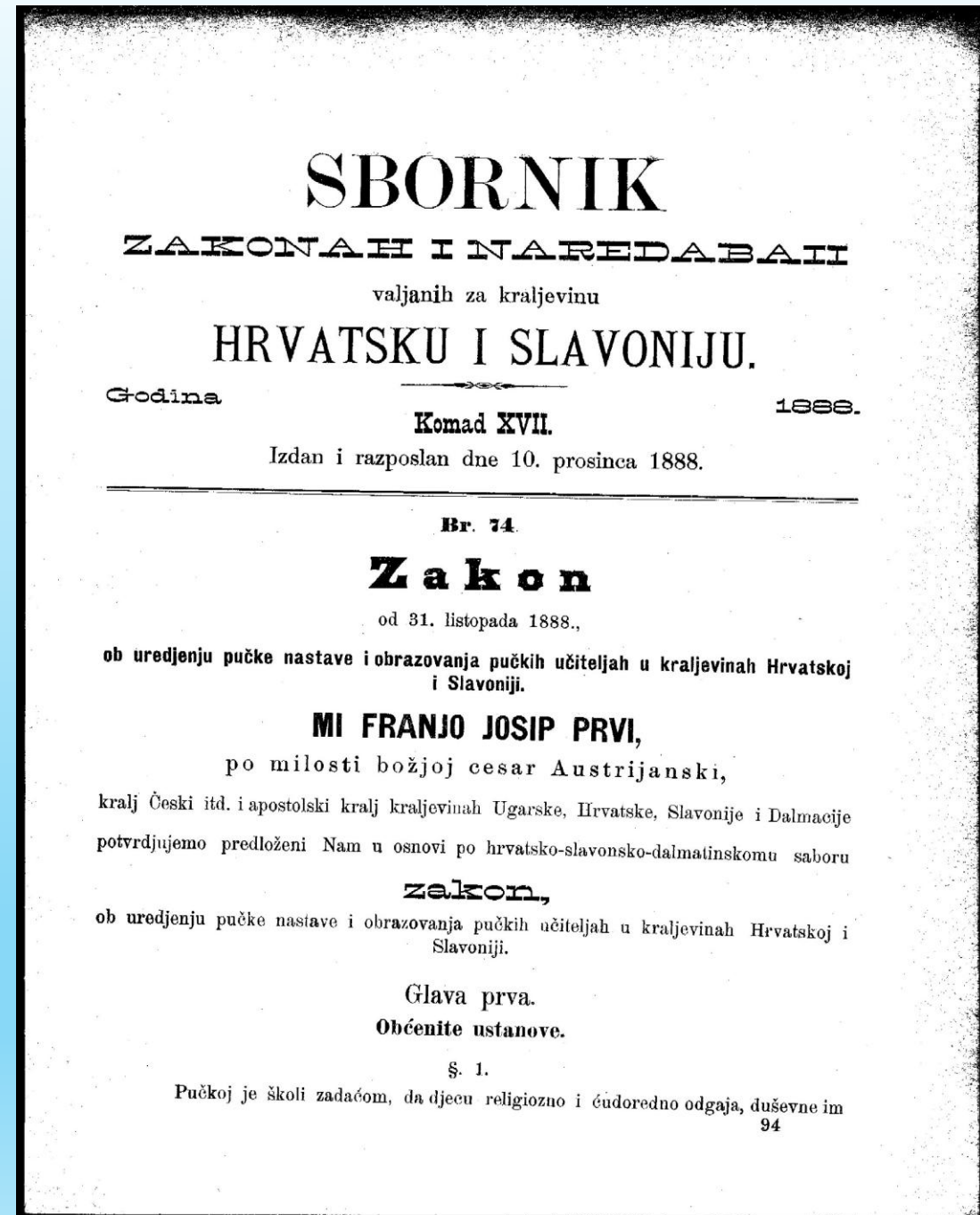
- Detaljno utvrdio uvjete za zapošljavanje, financiranje i umirovljenje učitelja te disciplinske mjere
- Slične odredbe preuzete u zakon o pučkom školstvu 1888. godine
- Učitelji i učiteljice imaju ista prava i obveze
- Obveza kontinuiranog stručnog usavršavanja
- Predložio je da se supružnicima učitelju i učiteljici omogući rad u istome mjestu
- U zakonu iz 1888. to nije prihvaćeno, učiteljice nakon udaje moraju napustiti rad u školi

Kršnjavi i donošenje školskog zakona 1888.

- Kršnjavi je bio izvjestitelj saborskog Odbora za bogoštovje i nastavu
- Aktivno sudjelovao, većinu njegovih prijedloga odbili zbog financijskih razloga
- U specijalnoj raspravi u Odboru Kršnjavi se zalagao za to:
 - da se učiteljima povisi plaća na 500 forinti godišnje;
 - da se obuka učitelja podijeli na teorijski i praktični dio i da odmah polažu ispite;
 - da dobiju kvalitetniju obuku iz gospodarstva;
 - da svaka općina mora izdvajati 10 forinti godišnje za šk. knjižnicu;
 - dva školska nadzornika u svakoj županiji
- Oštro se usprotivio prijedlogu da se učiteljica nakon udaje mora odreći službe

Zakon o pučkim školama iz 1888. godine

- Kao izvjestitelj Odbora za bogoštovje i nastavu Kršnjavi je u saborskoj raspravi morao braniti predloženu zakonsku osnovu, premda većina njegovih prijedloga nije prihvaćena

Kršnjavi i zakon o pučkim školama, 1888.

- *Zakon od 31. listopada 1888. ob ustroju pučke nastave i obrazovanja pučkih učitelja u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji*
- Pučke škole niže i više (kod Kršnjavog elementarne, više i građanske)
- Nastavni jezik je „hrvatski ili srpski jezik”
- Učitelji moraju raditi 40 godina za punu mirovinu
- Slično definirani upravljanje školama i njihovo financiranje te disciplinske mjere protiv učitelja
- Kontinuirano stručno usavršavanje učitelja – šk. knjižnice i županijske učiteljske skupštine
- Zakonski prijedlog I. Kršnjavog iz 1886. – važan reformski prijedlog, utjecao na formuliranje zakona iz 1888. godine

Financira
Europska unija
NextGenerationEU

Projekt HEIP, 380-01-02-23-41

Hvala na pozornosti!